

Analysis Of Power Waste In The Electricity Supply System Of Light Industry Enterprises

Mirzoyev Dilshod Pu'lotovich

Bukhara State Technical University

Associate Professor of the Department of Electrical and Power Engineering

Ergashev Ma'mur Mukhtor oglu

Master's student of Bukhara State Technical University

The modern stage of development of electrical engineering has its impact on industrial enterprises to take their place in the domestic and foreign markets through the production of high-quality and export-oriented products. In particular, this process, in particular, the construction of existing industrial enterprises and new production facilities, the increase in demand for energy and the occurrence of interruptions in the supply of electricity to consumers in some regions, the problems of improving the power supply system and the use of modern technologies to eliminate them. A study of the operating modes of equipment in the textile industry has shown that if we prevent or eliminate defects in the electro-mechanical systems of these enterprises, this will lead to a reduction in costs in the enterprise and we will achieve a reduction in the cost of production.

Sanoat korxonalarida sifatli va eksportbop mahsulotlarni ishlab chiqarish orqali ichki va tashqi bozorda o'z o'rnini egallashga elektr yuritmalari rivojlanishining zamonaviy bosqichi o'z ta'sirini ko'rsatadi. Ayniqsa bu jarayon, hozirgi vaqtda mavjud sanoat korxonalari va yangi ishlab chiqarish korxonalarining barpo etilishi, energiyaga bo'lgan talabning ortishi va ba'zi bir hududlarda iste'molchilar elektr ta'minotida uzilishlar ro'y berishi, elektr ta'minoti tizimini takomillashtirish muammolari va ularni bartaraf etishning zamonaviy texnologiyalaridan foydalanishni taqazzo etyapti. To'qimachilik sanoatidagi uskunalardagi ishlash rejimlarini o'rganish shuni ko'rsatdiki, agar biz ushbu korxonalardagi elektro-mexanik tizimlardagi nuqsonlarni oldini olsak yoki bu nuqsonlarni bartaraf qilsak, bu korxonadagi sarf-xarajatlarning kamayishiga olib keladi va biz mahsulot tan narxini kamaytirishga erishamiz.

O'zbekistonda hozirda kunda yig'ishtirilgan paxta hosilining deyarli 70% gachasi qayta ishlanmoqda. Hozirda ishlab turgan paxta tozalash korxonalarining texnologik qurilmalari va ularning elektr jihozlari zamon talabiga mos ravishda qayta jihozlanishi zarurdir. Shuning uchun mavjud bo'lgan bu texnologik qurilmalar va ularning elektr jihozlarini ishlatilish sharoitlari, energetik ko'rsatkichlari va texnik holatlarini tavg'ish qiligan holda, ularning energitik samarali ishlashini tashkil etish chora va tadbirlarni ishlab chiqish kerak bo'ladi.

To'qimachilik korxonalari Buxoro viloyati va respublikada eng keng tarqalgan korxonalardir. Buxoro viloyatida 80 dan ortiq to'qimachilik korxonalari faoliyat ko'rsatmoqda. Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasiga chet eldan olib kelinadigan zamonaviy texnika va texnologiyalar joriy etilmoqda, ular Yevropa standartlari talablariga muvofiq elektr energiyasi bilan ta'minlanishi kerak. Aks holda, ushbu texnikalar kutilgan sifat va ishlashni ta'minlay olmaydi. Zamonaviy texnologik qurilmalar elektr tarmog'iga faol teskari ta'sir ko'rsatadi va shu bilan birga elektr energiyasining sifati hamda ishonchliligiga qat'iy talablar qo'yadi. Ushbu holatlar zamonaviy talablarni hisobga olgan holda korxonalarni rekonstruksiya qilishni, xususan, elektr energiyasidan foydalanish sifati va samaradorligini, iste'molni avtomatlashtirishni, hisobga olishni va boshqalarni hisobga olgan holda taklif qiladi. Bu, o'z navbatida, zamonaviy talablarni hisobga olgan holda, samaradorlikni aniqlash metodologiyasini takomillashtirishni talab qiladi. Sanoatni rivojlantirishning eng samarali usuli bu energiya va texnologik uskunalarni modernizatsiya qilish bilan energiya tejankor ishlab chiqarishga o'tishdir. Energiyani tejashga sarflangan mablag'larning iqtisodiy samaradorligi energiya narxiga to'g'ridan-to'g'ri

mutanosibdir, ya'ni energiya narxi qancha ko'p bo'lsa, sanoatdagi energiya sarfini kamaytirishga imkon beradigan texnik yechimlarni ishlab chiqish tezlashadi. Respublikamizda va dunyoda energiya resurslari narxining keskin ko'tarilishi bilan iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida energiya tejashning dolzarbligi va samaradorligi oshib bormoqda. Shu sababli, iqtisodiyotimizning asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biri elektr energetikasini modernizatsiya qilish, energiya sarfini kamaytirish va samarali energiya tejash tizimini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishdir. Iqtisodiyotimiz raqobatbardoshligini yanada oshirish, aholi farovonligining o'sishi ko'p jihatdan mavjud resurslardan va birinchi navbatda elektr energiyasi va energiya resurslaridan foydalanishni qanchalik ehtiyotkorlik va iqtisodiy jihatdan o'rganganimizga bog'liq.

Mavjud energiya va xom-ashyolardan ehtiyotkorlik va tejamkorlik bilan foydalanmasdan O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish mumkin emas. Bu bugungi kunda faoliyatning eng muhim sohasi, ishlab chiqarishning raqobatbardoshligini oshirish manbai, iqtisodiyotni xalqaro bozorga qo'shilish usuli. O'zbekiston sanoatida ishlab chiqarish birligiga to'g'ri keladigan elektr energiyasining iste'moli Yevropaning rivojlangan mamlakatlari, AQSh va Yaponiyadan bir necha barobar yuqori. Bu sanoatda energiya tejash uchun katta imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Dunyoda energiya resurslari narxining ko'tarilishi bilan bir qatorda korxonalar faoliyati sharoitining o'zgarishi bilan sanoat korxonalarining elektr ta'minoti tizimining (SET) samaradorligini baholash mezonlari yaqinda o'zgargan.

Jahon bozorida raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish ishlab chiqarish samaradorligini oshirishni va ishlab chiqarish tannarxini pasaytirishni talab qiladi. Ushbu muammoni hal qilish xarajatlarning barcha tarkibiy qismlarini har tomonlama o'rganishni va asossiz yuqori xarajatlar manbalarini aniqlashni o'z ichiga oladi.

Hozirgi paytda mahalliy to'qimachilik korxonalari uskunalarining tamiri uchun ajratiladigan mablag'larning ko'p qismi elektro-mexanik va elektr ta'minoti qismlarlariga sarf bo'lmoqda. Bundan ko'rinib turibdiki agar biz elektro-mexanik tizimlardagi nuqsonlarni aninqlash va ularni oldina olishning umumiy tizimini ishlab chiqsak bu albatta korxona xarajatlarining katta qismini tejab qolinishiga olib keladi. Bu orqali korxonadagi sarf xarajatkamayishiga va ish unumdorligining oshishiga erishish mumkin bo'ladi.

Energiya tejamkorlikning samarali bo'lishi uchun yangi texnologiyalar va jihozlardan foydalanish, mavjud bo'lgan jihozlarni modernizatsiya qilish hamda mukammallashtirish zarur, balki mahalliy va ikkilamchi resurslardan foydalanish hamda energiya iste'molchini to'g'ri tashkil etish, ya'ni energetik menedjment va audit o'tkazish maqsadga muvofiqdir:

- energiya iste'molchi korxona bilan energiya ishlab chiqaruvchi tashkilot o'rtasida o'zaro hamkorlik qilish.

Energetik menedjmentning asosiy bajaradigan fuksiyalari:

- energiya tejamkorlik bo'yicha takliflar ishlab chiqish;
- energiya tejamkor loyihalarni ishga tushirish va ularni boshqarish;
- korxonaning barcha xodimlari orasida energiya tejamkorlikning muhim hamda zarurligi to'g'risida tarbiy-tushuntirish ishlarini olib borish;
- sex, uchastkalar bo'yicha energiya iste'moli bo'yicha olingan ma'lumotlar qayta ishlanadi va taqdim etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Afanasev Ye.I., Tulchin I.K. Snijenie rasxoda elektroenergii v elektroustanovkax. M.: Energoatomizdat, 1987.

Рожкова Л.Д., Козулин В.С. «Электрические станции и подстанции с асбестовыми источниками электропитания». Ташкент, «Фан», 1987, 619 с.

Неклепаев Б.Н. «Электрическая часть станций и подстанций», М.: 1991

Справочник по высоковольтным электротехническим устройствам, М.: 1998.

Xafizov I.I., Maxmudov N.N Elektronika asoslari. Toshkent-2018.

Turdiyev M.T. Elektrotexnika va elektronika asoslari. Toshkent- 2000.

Study of commutation devices used in technical institutions of higher educational institutions, Mirzoev, Dilshod Polotovich; Qahhorov, Siddiq Qahhorovich; Utaganov, Amin Bakhtiyor oglu; and Salimova, Mohinur (2020) Scientific reports of Bukhara State University: Vol. 4: Iss.3, Article16. DOI:10.52297/2181-1466/2020/4/3/6.Available at: <https://uzjournals.edu.uz/buxdu/vol4/iss3/16>

Modern methods of improving the quality of education in the organization of the educational. Dilshod Polotovich Mirzoev . Siddiq Kakhkhorovich Kakhkhorov Scientific reports of Bukhara State University Issue 6 BSU 2020 (6) Volume 4 <https://uzjournals.edu.uz/buxdu/vol4/iss6/13/>

Kakhkhorov S.K., Mirzoev D.P. Izuchenie kommutatsionnyx ustroystv European science № 2 (51). Part II [6]. <https://cyberleninka.ru/article/n/izuchenie-kommutatsionnyh-ustroystv/viewer>